

รายงาน

WESR

Weekly Epidemiological Surveillance Report

ฉบับผนวก / Supplement

เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ประจำสัปดาห์

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

ISSN 0859-547X

http://epid.moph.go.th/home_menu_20001.html

พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รอบที่ 10 ปี พ.ศ.2547

บทวิจัย

ชรีรัตน์ เชมณะสิริ

ธนรักษ์ ผลิตพิพัฒน์

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

บทนำ

เอดส์เป็นโรคติดเชื้อที่มีระยะเวลาฟักตัว (Incubation period) ที่ยาวนาน มีวิธีการติดต่อได้หลายวิธี การเฝ้าระวังปัญหาเอดส์จึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการป่วย การตาย การติดเชื้อ รวมถึงข้อมูลด้านพฤติกรรม

สำนักโรคระบาดวิทยาได้เริ่มดำเนินการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538⁽¹⁾ ใน 4 กลุ่มประชากร ได้แก่ คนงานชายและหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ทหารกองประจำการ และหญิงตั้งครรภ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 จึงได้เริ่มเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในกลุ่มวัยรุ่นในระบบการศึกษา เพื่อให้ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำงานด้านสุขศึกษา เพศศึกษา และด้านพฤติกรรมในกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนี้

รายงานฉบับนี้จะสรุปผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปี พ.ศ. 2547

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มวัยรุ่น
2. เพื่อติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น
3. เพื่อติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มวัยรุ่น

สารบัญ

◆ พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รอบที่ 10 ปี พ.ศ.2547	S21
◆ สรุปการติดตามการดำเนินงานเฝ้าระวังโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และหัวใจขาดเลือด ปีงบประมาณ 2547	S29
◆ ผลการพัฒนากระบวนการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 เครือข่ายเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม(เชิงรับ) กรมควบคุมโรค	S34

วิธีการเฝ้าระวัง

1. ประชากรที่เฝ้าระวังและพื้นที่เฝ้าระวัง

สำนักกระบาดวิทยาได้เฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมดในพื้นที่เฝ้าระวัง 24 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี, จังหวัดนนทบุรี, จังหวัดนครนายก, จังหวัดลพบุรี, จังหวัดราชบุรี, จังหวัดสมุทรสงคราม, จังหวัดฉะเชิงเทรา, จังหวัดตราด, จังหวัดนครราชสีมา, จังหวัดบุรีรัมย์, จังหวัดสกลนคร, จังหวัดอุดรธานี, จังหวัดอุบลราชธานี, จังหวัดศรีสะเกษ, จังหวัดตาก, จังหวัดสุโขทัย, จังหวัดแพร่, จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดลำพูน, จังหวัดเชียงราย, จังหวัดพังงา, จังหวัดนครศรีธรรมราช, จังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง

2. การสุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดของตัวอย่างที่ต้องการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่เป็นพื้นที่เฝ้าระวัง สามารถคำนวณหาขนาดตัวอย่างได้จากสูตรทางสถิติ หรือสามารถคำนวณได้จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Epi Info version 6 ในส่วนของ Statcal โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนเท่ากันในทุกจังหวัด ที่ทำการเฝ้าระวังพฤติกรรมฯ แต่เป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการเป็นตัวแทนที่ดีของจังหวัด และมีจำนวนมาเพียงพอ สำหรับการวิเคราะห์หาผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมฯ ของตัวชี้วัดทุกตัว

3. วิธีการเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างแบ่งได้เป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 จะเป็นการเลือกโรงเรียน และระยะที่ 2 เป็นการเลือกห้องเรียนของโรงเรียนที่เลือกได้ เมื่อสุ่มได้ห้องเรียนแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลพฤติกรรมจากเด็กนักเรียนในห้องเรียน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้วิธีการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered questionnaire: SAQ) ซึ่งเป็นการให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามทุกข้ออย่างอิสระ แบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อหรือที่อยู่ ที่สามารถเชื่อมโยงถึงผู้ตอบได้ การเก็บข้อมูลทุกอย่างเป็นความลับทั้งหมด โดยเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลจะคัดเลือกเฉพาะผู้ตอบ ที่สามารถอ่านออกเขียนได้และเข้าใจภาษาไทยเท่านั้น เพื่อการตอบคำถามที่ไม่มีอคติ โดยเจ้าหน้าที่จะชี้แจงถึงความจำเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ นิยามศัพท์ต่าง ๆ และวิธีการตอบคำถามในแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจตรงกัน ผู้ตอบจะสามารถตอบคำถามได้อย่างเสรี หลังจากนั้น เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อย ผู้ตอบจะพับแบบสอบถามลงในซองที่เตรียมไว้ และใส่ลงในกล่องที่ปิดด้วยตนเอง ผู้ตอบจึงสามารถมั่นใจได้ว่าข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ จะถูกเก็บเป็นความลับอย่างแน่นอน

แบบสอบถามการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพการร่วมเพศ ซึ่งได้เพิ่มในส่วนของการมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน และสถานที่หาถุงยางอนามัยมาใช้ในกลุ่มนักเรียนชาย การมีเพศสัมพันธ์ด้วยความสมัครใจในแบบสอบถามของเพศหญิง และการมีเพศสัมพันธ์โดยได้สิ่งของตอบแทน ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการใช้สารเสพติดและการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิภาพการใช้สารเสพติดชนิดต่างๆ ประสิทธิภาพการเสพยาและดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนการร่วมเพศ และส่วนที่ 4 ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับเอดส์ โดยส่วนสุดท้ายนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามเรื่องความรู้และความตระหนักเรื่องโรคเอดส์ทั้งหมด 6 ข้อ ซึ่ง 5 ข้อแรกเป็นคำถามตามที่ United Nations General Assembly Special Session on HIV/AIDS หรือ UNGASS ได้กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงในโปรแกรม Aidsbss ที่สำนักกระบาดวิทยาจัดเตรียมให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดรายจังหวัด โดยอาศัยสถิติเชิงพรรณนาที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมระดับประเทศจะใช้ค่ามัธยฐาน (Median) ของตัวชี้วัดแต่ละตัวของจังหวัด ข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวังในรอบปี พ.ศ. 2547 จะถูกนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเฝ้าระวังของปีก่อนหน้า เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมต่าง ๆ

ผลการเฝ้าระวัง

นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. ข้อมูลทั่วไป

การเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 5,746 คน โดยค่ามัธยฐานของอายุที่ 17 ปี และมีอายุระหว่าง 15 – 19 ปี (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
จำนวนนักเรียน (คน)	6486	5886	5827	6168	6838	6478	5842	4867	5746
อายุ (Median)	17	17	17	17	17	17	17	17	17

2. พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5

เมื่อสำรวจพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชาย พบว่า ร้อยละ 17.8 เคยมีประสบการณ์การร่วมเพศมาก่อน แต่มีเพียงร้อยละ 34.8 ที่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมา และค่ามัธยฐานอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือ 15 ปี (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละของประสบการณ์การร่วมเพศ

	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
- เคยมีเพศสัมพันธ์	9.8	10	9.8	11.3	11.1	12.6	13.2	15.8	17.8
- ใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก	-	-	21.7	20.8	24	17.7	27.7	33.3	34.8

3. พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา

ในรอบปีที่ผ่านมา นักเรียนชายร้อยละ 17.2 มีแฟนหรือคนรัก และร้อยละ 12.6 มีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น ส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรัก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งจากปี พ.ศ. 2539 – 2547 การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงชายบริการมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในปีนี้ ได้มีการสำรวจพฤติกรรมร่วมเพศในกลุ่มนักเรียนชายด้วย ซึ่งพบว่า ร้อยละ 1.8 มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกันในรอบปีที่ผ่านมา

อัตราการใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีการใช้ถุงยางอนามัยอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 25 – 45) โดยมีการใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงชายบริการมากที่สุด ซึ่งมีการใช้น้อยลงกว่าปีที่ผ่านมา แต่สำหรับการใช้ถุงยางอนามัยกับแฟนหรือคนรัก ซึ่งนักเรียนชายมีเพศสัมพันธ์ด้วยมากที่สุด กลับมีเพียงร้อยละ 25.7 เท่านั้น ในส่วนของการใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงอื่นในรอบปีที่ผ่านมา มีระดับคงที่ และร้อยละ 27.3 มีการใช้ถุงยางอนามัยกับผู้ชายด้วยกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ร้อยละของการมีเพศสัมพันธ์และการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา

	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา									
- เพศสัมพันธ์กับหญิงชาย บริการ	1.8	2.5	2.2	2.8	1.6	1.9	2.2	2.6	3.5
- เพศสัมพันธ์กับแฟนหรือ คนรัก	5.9	-	-	8.6	8	8.9	8.8	10.9	13.2
- เพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น	3	7.2	4.7	4.4	3.6	4.6	4.3	4	5.2
- เพศสัมพันธ์กับผู้ชาย	-	-	-	-	-	-	-	-	1.8

ตารางที่ 3 (ต่อ) ร้อยละของการมีเพศสัมพันธ์และการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา

การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา									
- กับหญิงขายบริการ	73.9	37.5	51.9	37.5	50	30.8	50	50	43.1
- กับแฟนหรือคนรัก	16.4	-	-	9.4	16.4	13.1	17.5	19	25.7
- กับหญิงอื่น	30	22.7	25	16.7	22.2	22.4	25.7	38.9	38.3
- กับผู้ชาย	-	-	-	-	-	-	-	-	27.3

4. ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด

นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีระดับการใช้ถุงยางอนามัยระหว่าง ร้อยละ 35 - 75 ซึ่งสะท้อนถึงความคิดของนักเรียนในการป้องกันตนเอง จากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการติดเชื้อเอชไอวี โดยจะเห็นได้ว่า การใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับหญิงขายบริการและหญิงอื่นมีร้อยละสูงกว่า เกือบหนึ่งเท่าของการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับแฟนหรือคนรักและผู้ชาย (ตารางที่ 4) ซึ่งจากการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดแหล่งของถุงยางอนามัยที่นักเรียนชายนำมาใช้มากที่สุด 3 อันดับ คือ ร้อยละ 33.9 จากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 30.5 พกติดตัว และร้อยละ 13.8 จากร้านขายยา

ตารางที่ 4 ร้อยละของการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ

การใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ	ร้อยละ
1. หญิงขายบริการ	74.2
2. แฟนหรือคนรัก	38.5
3. หญิงอื่น	53.5
4. ผู้ชาย	35.4

5. การใช้สารเสพติดในรอบปีที่ผ่านมา

นักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 30.3 เคยใช้สารเสพติดมาก่อน โดยสารเสพติด 3 ชนิดที่พบว่ามีการใช้มากที่สุด คือ ร้อยละ 33.4 บุหรี่ ร้อยละ 8.2 สุบกัญชา และ ร้อยละ 6 เสพยาบ้า (ตารางที่ 5) แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ร้อยละ 14.8 เสพยาเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด ซึ่งหมายความว่านักเรียนชาย ร้อยละ 14.8 อาจขาดสติและไม่มีการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ ร้อยละ 65.3 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และ ร้อยละ 40.6 ดื่มแอลกอฮอล์ก่อนการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด

ตารางที่ 5 ร้อยละของการใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	ร้อยละ
1. บุหรี่	33.4
2. ยาบ้า	6
3. กาว, ทินเนอร์	2.7
4. เฮโรอีน	0.5
5. กัญชา	8.2
6. ฟีน	0.8
7. ยาเค	0.5
8. ยาอี	0.9
9. กระท่อม	5
อื่น ๆ	2.4

6. ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ เป็นการวัดความรู้ที่สามารถสื่อถึงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ โดยการสำรวจความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนชาย จะสามารถวัดถึงระดับความรู้ในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวี รวมถึงทัศนคติที่นักเรียนชายหรือเยาวชนมีต่อโรคเอดส์

จากผลการสำรวจในกลุ่มนักเรียนชาย พบว่า นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ในระดับปานกลางถึงดีมาก (ร้อยละ 49 – 97) โดยข้อคำถามที่ตอบถูกมากที่สุดสามข้อ ได้แก่ ร้อยละ 96.3 ข้อที่ 1 ถูกต้อง การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ ร้อยละ 79.9 ข้อที่ 2 ถูกต้อง การมีคู่นอนเพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ และร้อยละ 76.5 ข้อที่ 5 ถูกต้อง คนที่เรามองเห็นว่ามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี อาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้ แต่เมื่อรวมผู้ที่ตอบคำถามถูกทั้งหมด 6 ข้อ มีเพียงร้อยละ 16.2 และมีเพียงร้อยละ 34 ที่สามารถตอบคำถามข้อที่ 1 – 5 ถูกต้องตามที่ UNGASS ได้กำหนดไว้ (ตารางที่ 6) ตารางที่ 6 ร้อยละของความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5

ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5	ร้อยละ
ข้อที่ 1 การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	96.3
ข้อที่ 2 การมีคู่นอนเพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	79.9
ข้อที่ 3 ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้	67.3
ข้อที่ 4 การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้	71.3
ข้อที่ 5 คนที่เรามองเห็นว่ามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี อาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้	76.5
ข้อที่ 6 ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาด้านไวรัส) ได้	49.6
ตอบถูก 5 ข้อ ตามกำหนดของ UNGASS	34

7. การตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวี

นักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเพียงร้อยละ 17.6 จากจำนวนนักเรียนชายทั้งหมด ที่เคยตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวีโดยสมัครใจในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. ข้อมูลทั่วไป

การเฝ้าระวังพฤติกรรมในปี พ.ศ. 2547 ได้มีนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร่วมในการสำรวจทั้งสิ้นจำนวน 6,496 คน ซึ่งทั้งหมดมีอายุระหว่าง 15 – 19 ปี และมีค่ามัธยฐานที่อายุ 17 ปี (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
จำนวนนักเรียน (คน)	7161	6463	6715	6871	7350	7104	6293	5182	6496
อายุ (Median)	17	17	17	17	17	17	17	17	17

2. ประสบการณ์การร่วมเพศ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเพศสัมพันธ์ในระดับคงที่มาตลอด(ร้อยละ 1 – 6) แต่ยังมีแนวโน้มว่า จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในทุก ๆ ปีที่ผ่านมา โดยค่ามัธยฐานอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่ 16 ปี ในส่วนของการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 32 ของนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยไม่สมัครใจ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ร้อยละของประสบการณ์การร่วมเพศ

	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
- เคยมีเพศสัมพันธ์	3.5	2.6	2.1	1.6	2.6	3.3	3.4	5.7	5
- ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก	-	-	11.1	10.8	14.3	20.0	28.0	21.8	30.6

3. พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา

ในรอบปีที่ผ่านมา นักเรียนหญิงร้อยละ 5.7 มีแฟนหรือคนรัก และร้อยละ 3.8 มีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรัก ซึ่งมีระดับคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา แต่การมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงกับชายอื่น มีระดับเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งคงที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 (น้อยกว่าร้อยละ 1)

การใช้ถุงยางอนามัยในรอบปีที่ผ่านมาของนักเรียนหญิง มีแนวโน้มไม่คงที่มาตลอด ตั้งแต่การเฝ้าระวังพฤติกรรมรอบแรก ซึ่งในปีนี้ ร้อยละ 16.8 ของนักเรียนหญิงที่แฟนหรือคนรักใช้ถุงยางอนามัย ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ และ การใช้ถุงยางอนามัยของชายอื่นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ในรอบปีที่ผ่านมา ลดลงเหลือร้อยละ 0 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ร้อยละของการมีเพศสัมพันธ์และการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับคู่สนประเภต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา

	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา									
- เพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรัก	2.4	1.7	1.4	1.1	2.1	2.3	2.6	3.8	3.8
- เพศสัมพันธ์กับชายอื่น	0.6	0.3	0	0.3	0.3	0.3	0	0.3	0.5
การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งของคู่สนประเภต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา									
- กับแฟนหรือคนรัก	9.1	10.0	3.5	0	9.7	0	15.1	9.7	16.8
- กับชายอื่น	0	0	0	0	0	0	0	6.3	0

4. ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด

นักเรียนหญิงร้อยละ 27.6 มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุด ซึ่งร้อยละ 34.9 มีการขอร้องให้คู่สนใช้ถุงยางอนามัย และร้อยละ 7.5 เคยมีเพศสัมพันธ์แลกกับสิ่งของหรือค่าตอบแทน โดยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 32.3 มีการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับแฟนหรือคนรัก และร้อยละ 10 ของนักเรียนหญิงใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดกับชายอื่น

5. การใช้สารเสพติดในรอบปีที่ผ่านมา

การเฝ้าระวังพฤติกรรมฯ ในรอบปีที่ผ่านมา ของกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ร้อยละ 6.9 เคยใช้สารเสพติดมาก่อน โดยสารเสพติด 3 ชนิดที่กลุ่มนักเรียนหญิงเคยใช้มากที่สุด 3 อันดับ คือ บุหรี่ กัญชา และ กาวหรือทินเนอร์ ตามลำดับ (ตารางที่ 10) เนื่องจากนักเรียนหญิงมีการใช้สารเสพติดค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ไม่มีค่าการใช้สารเสพติดก่อนการมีเพศสัมพันธ์เลย (ร้อยละ 0) แต่ร้อยละ 13.4 ของนักเรียนหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งมีถึงร้อยละ 50.8 ของนักเรียนหญิงทั้งหมดที่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ตารางที่ 10 ร้อยละของการใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	ร้อยละ
1. บุหรี่	6.7
2. ยาบ้า	0.6
3. กาว, ทินเนอร์	0.7
4. เฮโรอีน	0
5. กัญชา	0.9
6. ฟีน	0
7. ยาเค	0
8. ยาอี	0
9. กระท่อม	0.3
อื่นๆ	0.8

6. ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนหญิง อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยนักเรียนหญิงสามารถตอบคำถามทั้ง 6 ข้อ ได้ถูกต้อง เพียงร้อยละ 19.3 และข้อคำถามที่สามารถตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับ คือ ร้อยละ 95.7 ตอบข้อที่ 1 การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 85 ตอบข้อที่ 5 คนที่เรามองเห็นว่ามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี อาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้ และร้อยละ 78.8 ตอบข้อที่ 2 การมีคู่นอนเพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์ เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ ทั้งนี้ UNGASS ได้กำหนดคำถามข้อที่ 1 – 5 เพียงเป็นมาตรฐานการวัดความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 34.8 ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สามารถตอบคำถามทั้ง 5 ข้อ ได้ถูกต้อง (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ร้อยละของความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 5

ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 5	ร้อยละ
ข้อที่ 1 การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	95.7
ข้อที่ 2 การมีคู่นอนเพียงคนเดียวที่ไม่มีเชื้อเอดส์เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้	78.8
ข้อที่ 3 ยุงสามารถเป็นพาหะนำเชื้อเอดส์มาสู่คนได้	63
ข้อที่ 4 การกินอาหารร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถติดเชื้อเอดส์ได้	71.5
ข้อที่ 5 คนที่เรามองเห็นว่ามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี อาจจะเป็นคนที่มีเชื้อเอดส์ได้	85
ข้อที่ 6 ในปัจจุบันมียาที่สามารถยับยั้งเชื้อเอดส์ (ยาต้านไวรัส) ได้	51
ตอบถูก 5 ข้อ ตามกำหนดของ UNGASS	34.8

7. การตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวี

นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพียงร้อยละ 10 ที่มีการตรวจเลือดโดยสมัครใจ โดยนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวีมาก่อน เนื่องจากมีเพียงส่วนน้อยที่เคยมีเพศสัมพันธ์หรือมีพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเชื้อเอชไอวี

อภิปรายผล

ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมฯ นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชายมีเพศสัมพันธ์มากขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา (ร้อยละ 9 – 18) การใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ที่มีการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 17 – 35) แต่สำหรับในนักเรียนหญิง ในปีที่ผ่านมา นักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อย แต่ในทางตรงกันข้าม นักเรียนหญิงมีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เพิ่มขึ้น ซึ่งให้เห็นว่านักเรียนหญิงมีความรู้และความตระหนักในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

การมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีกับคู่นอนประเภทต่าง ๆ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนทุกประเภทเพิ่มมากขึ้น ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนหญิงที่มีเพศสัมพันธ์กับแฟนและคนรักเท่ากับปีที่ผ่านมา (ร้อยละ 3.8) สำหรับการใส่ถุงยางอนามัยกับคู่นอนทุกประเภท ในรอบปีที่ผ่านมา นักเรียนชายมีการใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงชายบริการและหญิงอื่นลดลง แต่มีการใช้ถุงยางอนามัยกับแฟนหรือคนรักมากขึ้น ซึ่งเหมือนกับการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรักในกลุ่มนักเรียนหญิง แต่ในกลุ่มนักเรียนหญิงคู่นอนที่เป็นชายอื่นใช้ถุงยางอนามัยกลับลดลงจนเหลือร้อยละ 0 แสดงให้เห็นว่า การรณรงค์ในกลุ่มนักเรียนให้ตระหนักถึงการใส่ถุงยางอนามัยกับแฟนหรือคนรักมากขึ้น ได้ผลในระดับดีพอสมควร แต่ไม่ควรละเลยในการรณรงค์ให้กลุ่มนักเรียน ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนทุกประเภท เมื่อมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง โดยผลการเฝ้าระวังในปัจจุบันสอดคล้องกับการศึกษาในปี พ.ศ.2533 ของ อุไรวรรณ ภูวิจิตรสุทิน ในเรื่อง การเปิดรับและการยอมรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนและนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร⁽²⁾ ซึ่งพบว่า นักเรียนนักศึกษาชายมีเพศสัมพันธ์มากกว่าเพศหญิง แต่การใช้ถุงยางอนามัยในการศึกษานี้มีระดับสูงกว่ามาก คือ เพศชายมีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรักและหญิงชายบริการถึงร้อยละ 79 ซึ่งเพศหญิงจะใช้ถุงยางอนามัยกับแฟนหรือคนรักร้อยละ 93.1

การใช้สารเสพติดและการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนชายและหญิง อยู่ในระดับร้อยละ 7-30 ซึ่งถือว่าเป็นที่น่าห่วง โดยเฉพาะนักเรียนร้อยละ 50-66 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ตามกฎหมายเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่สามารถซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และไม่สามารถซื้อบุหรี่ได้ แต่กลับมีนักเรียนที่สูบบุหรี่ถึงร้อยละ 6-34 จึงจำเป็นต้องเร่งกวาดล้างความเข้มงวด ในการกระบวนกาซื้อขายสารเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะป็นร้านค้าทั่วไปหรือสถานบันเทิงก็ตาม ควรเป็นการตรวจสอบเพื่อป้องกันการใช้อสารเสพติดในหมู่เยาวชนไทย

ความรู้และความตระหนักของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่า นักเรียนชายมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ น้อยกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 16.2 และ 19.3 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นข้อสังเกตหนึ่ง คือ จากการที่นักเรียนชายมีพฤติกรรมเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวีมากกว่าเพศหญิง ทั้งการมีเพศสัมพันธ์กับหลายคู่นอนในรอบปีที่ผ่านมา การละเลยวิธีการป้องกันโรคจากการใช้ถุงยางอนามัย และพฤติกรรมกาใช้อสารเสพติดนั้น เพศชายยังมีความรู้ในเรื่องโรคเอดส์ น้อยกว่าเพศหญิงอีกด้วย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่านักเรียนชายมีพฤติกรรมเสี่ยง มากกว่านักเรียนหญิง ถึงแม้ว่าเพศหญิงจะสามารถติดเชื้อเอชไอวีได้ง่ายกว่า แต่หากนักเรียนชายยังคงมีพฤติกรรมเช่นนี้และขาดความรู้ในการป้องกันโรค นักเรียนชายก็สามารถติดเชื้อได้ง่ายเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการสำรวจได้สอดคล้องกับการศึกษาของ ระพีพรรณ ศรีสุข ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 9⁽³⁾ ที่พบว่า นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติดีกว่า และนักเรียนในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาล ไม่มีทัศนคติแตกต่างกัน รวมถึงการศึกษาของ สมร อริยานุชิตกุล ในเรื่องความรู้, เจตคติ, พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร⁽⁴⁾ ที่พบว่า นักเรียนชายมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านต่าง ๆ มากกว่าเพศหญิง โดยร้อยละ 9 มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันและส่วนใหญ่ไม่มีการป้องกันการติดเชื้อที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมค่านิยมในการพกพาถุงยางอนามัยหรือการมีเพศสัมพันธ์ โดยกาใช้อถุงยางอนามัยมากขึ้น ร่วมมือกันเปลี่ยนแนวความคิดและความเชื่อของเยาวชน โดยเน้นย้ำว่ากาใช้อถุงยางอนามัย ไม่ได้หมายถึงการไม่ไว้ใจคู่นอน
2. ผลักดันให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาและสุขศึกษาในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะชั้นเรียนที่มีอายุน้อยลง รวมถึงการสอนที่ทันสมัย เข้าใจในความคิดของเยาวชน เช่น การสอนทักษะในการปฏิเสธคู่นอนเมื่อไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ การต่อรองให้คู่นอนใช้อถุงยางอนามัยทุกครั้ง ฯลฯ
3. ส่งเสริมให้เยาวชนมีกิจกรรมยามว่าง และเน้นการเล่นกีฬาเพื่อให้อกลุ่มวัยรุ่นใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ รมรงค้ำให้เยาวชนตระหนักถึงการรักษาสุขภาพและส่งผลให้วัยรุ่นมีอัตราการใช้อสารเสพติดลดลง

เอกสารอ้างอิง

1. กลุ่มงานระบาดวิทยาโรคเอดส์ วมโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.สถานการณ์โรคเอดส์ประเทศไทย 2546.สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข : 2547.
2. อุไรวรรณ ภูวิจิตรสุทิน ในเรื่อง การเปิดรับและการยอมรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนและนิสิตนักศึกษาใน กรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิตเทศศาสตร์พัฒนาการ). คณะนิตเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2533
3. ระพีพรรณ ศรีสุข.ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 9 (ปริญญาานิพนธ์สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา).คณะครุศาสตร์.กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2536
4. สมร อริยานุชิตกุล. ความรู้, เจตคติ, พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ สาขาวิชาสุขภาพจิต). คณะวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2533

